

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАКОНОДАВЧИХ НОВЕЛ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ НАСИЛЬСТВУ В СІМ'І

Беспаль О.Л., викладач кафедри господарсько-правових дисциплін ННІПІ НАВС

Проблема насильства в сім'ї є досить гострою для багатьох країн світу й Україна не виключення. Особливо захисту від даного насильства потребують діти, як найменш захищена категорія потерпілих осіб.

З прийняттям Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15.11.2001 р. № 2789-ПІ (далі - Закон) вперше на законодавчому рівні було визначено поняття «наси́лство в сім'ї», під яким розуміють будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і наносять йому моральну шкоду, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю.

Однак, таке законодавче визначення породжує певні неточності та дискусії, оскільки дане насильство може вчинятись як шляхом активних дій, так і шляхом бездіяльності. Наприклад, батьки тривалий час не дають малолітній дитині їжу (має місце бездіяльність), в результаті чого дитина помирає. Виникає питання: дане діяння (виходячи із законодавчого визначення) не є «наси́лством в сім'ї»? Вважаємо, що з таким визначенням «наси́лства в сім'ї», яке міститься в Законі, не охоплюються всі насильницькі злочини, які вчиняються в сімейній сфері.

Очевидно, що розуміючи недосконалість вищевказаного Закону, урядом був розроблений законопроект «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (№ 2539) (далі - Законопроект), який зареєстрований у Верховній Раді України 14 березня 2013 року. В даному Законопроекті запропоновано замінити поняття «наси́лство в сім'ї» на поняття «домашнє насильство», під яким розуміються «будь-які протиправні діяння фізичного, сексуального, психологічного чи економічного характеру, вчинені щодо члена своєї сім'ї або особи, з якою існують або існували сімейні відносини, зокрема колишнє подружжя за умови спільного проживання, в тому числі жорстоке поводження з дитиною в сім'ї, а також які посягають на права, свободи і законні інтереси особи, завдають їй фізичної, моральної чи матеріальної шкоди чи створюють загрозу заподіяння такої шкоди».

Однак, дане визначення також не є досконалим, наприклад, необхідно звернути увагу на коло осіб, які захищаються даним Законопроектом, до якого відноситься й «колишнє подружжя за умови спільного проживання». Дане твердження є спірним, оскільки значно обмежує сферу застосування даного положення, а саме: особи, які на момент вчинення злочину не проживали разом, але мали місце, наприклад, позашлюбні відносини. Тому, пропонуємо не прив'язувати факт вчинення даного виду насильства до місця вчинення злочину і, можливо, варто залишити поняття, яке міститься в чинному Законі, а саме «наси́лство в сім'ї».

Також даний Законопроект вводить поняття «жорстоке поводження з дитиною в сім'ї», під яким розуміються образи, нехтування, недбале поводження, залишення без догляду чи піклування та інші форми фізичного, сексуального, психологічного чи економічного насильства над

дитиною з боку осіб, визначених у статті 3 даного Законопроекту, що порушують права, свободи і законні інтереси дітей, перешкоджають їх нормальному розвитку, завдають шкоди фізичному чи психічному здоров'ю дитини, її честі і гідності або створюють реальну загрозу заподіяння такої шкоди. Таке визначення, в цілому, є позитивним, оскільки охоплює не лише умисні активні дії відносно дитини, але й бездіяльність.

Також даний Законопроект розширив коло осіб, на яких поширюється дія даного нормативно -правового акту, до якого крім членів сім'ї входять інші особи, між якими існують чи існували сімейні відносини, на відміну від чинного Закону, який поширює свою дію лише на членів сім'ї.

Отже, можна зробити висновок, що як чинний Закон України «Про попередження насильства в сім'ї», так і законопроект «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (№ 2539) є недосконалими, породжують ряд неточностей та дискусій і потребують суттєвих доопрацювань.